

ROZSUDOK V MENE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Zuzany Ďurišovej a členiek JUDr. Aleny Priecelovej a JUDr. Zdenky Kohútovej, v právnej veci žalobcu: **D.**, zastúpený J., proti žalovaným v **1. rade: D.**, v **2. rade: C.**, zastúpený J., advokátom, Advokátska kancelária Č. a v **3. rade: F.**, o **určenie neplatnosti kúpnej a lízingovej zmluvy**, vedenej na Okresnom súde v Nitre pod sp. zn. 23Cb 148/2005, na dovolanie žalovaného v 2. rade proti rozsudku Krajského súdu v Nitre zo dňa 4. decembra 2007 č. k. 15 Cob/189/2007-156, takto

r o z h o d o l :

Rozsudok Krajského súdu v Nitre zo dňa 4. decembra 2007 č. k. 15 Cob/189/2007-156 **m e n í** tak, že rozsudok Okresného súdu v Nitre zo dňa 28. marca 2007 č. k. 23 Cb 148/2005-123 **p o t v r d z u j e**.

Žalovaným nepriznáva náhradu trov odvolacieho konania.

Žalobca je povinný zaplatiť žalovanému v 2. rade 20 000,-- Sk z titulu náhrady trov dovolacieho konania.

O d ô v o d n e n i e :

Súd prvého stupňa rozsudkom zo dňa 28. marca 2007 č. k. 23Cob 148/2005-123 zamietol žalobu, ktorou sa žalobca domáhal určenia neplatnosti kúpnej zmluvy zo dňa 04. 02. 2004 uzavretej v O. medzi žalovaným v 3. rade ako predávajúcim a neoznačeným kupujúcim o predaji motorového vozidla Rover 400 RT 1,4 16 V, farba šedá metalíza, r. v. 1998, ŠPZ LV 496 AX, kúpnej zmluvy č. X. zo 04. 02. 2004 uzavretej medzi žalovaným v 3. rade ako predávajúcim zastúpeným žalovaným v 1. rade a kupujúcim Q., a. s. (právnym predchodcom žalovaného v 2. rade), zastúpeným nájomcom D. o predaji predmetného motorového vozidla a lízingovej zmluvy č. X. zo 04. 02. 2004 uzavretej medzi Q., a. s. ako prenajímateľom a žalobcom ako nájomcom s predmetom lízingu motorové vozidlo Rover 400 RT.

V odôvodnení rozhodnutia uviedol, že žalovaný v 3. rade ako vlastník motorového vozidla zn. Rover 400 RT 1,4i mal záujem vozidlo predať prostredníctvom autobazáru patriaceho žalovanému v 1. rade, ktorému vozidlo aj odovzdal a žalobca ako záujemca o kúpu si ho u neho vybral. Následne došlo k právnym úkonom, ktorých neplatnosti sa v tomto konaní dovoľáva. Ako prvá bola podpísaná listina označená ako kúpna zmluva, v ktorej je ako predávajúci označený aj podpísaný žalovaný v 3. rade a za kupujúceho, ktorý nie je označený, ju podpísal žalobca. Z ich výpovedí súd zistil, že ju nemienili podpísať ako kúpnu zmluvu, ale ako preberací protokol ojazdeného osobného vozidla Rover 400 RT 1,4i, resp., bola by kúpnu zmluvou, pokiaľ by vozidlo žalobca kupoval priamo, nie prostredníctvom lízingu. Následne boli v ten istý deň uzavreté dve zmluvy, a to lízingová a kúpna, obe pod č. X.. Lízingová zmluva bola uzavretá medzi žalovaným v 2. rade ako prenajímateľom a žalobcom ako nájomcom a kúpna zmluva medzi žalovaným v 3. rade ako predávajúcim, zastúpeným žalovaným v 1. rade a žalovaným v 2. rade ako kupujúcim, zastúpeným žalobcom. Po tom, čo žalobca prestal splácať v zmluve dohodnuté lízingové splátky, prenajímateľ od zmluvy odstúpil a žiadal finančné vyrovnanie 55 000,-- Sk, ktoré žalobca neuhradil. Keďže išlo o určovaciu žalobu podľa § 80 písm. c/ OSP, súd predovšetkým skúmal existenciu naliehavého právneho záujmu na požadovanom určení neplatnosti uvedených zmlúv. Vychádzajúc z konštantnej judikatúry v tomto smere dospel k záveru, že žalobca naliehavý právny záujem nepreukázal žiadnymi konkrétnymi tvrdeniami a dôkazmi. Obava, že žalobca bude musieť v budúcnosti poskytnúť žalovanému v 2. rade finančné vyrovnanie, existenciu naliehavého právneho záujmu nepreukazuje, pretože v prípadnom spore o splnenie dlhu otázka platnosti zmlúv môže byť riešená ako otázka predbežná. Okrem toho s odkazom

na ustanovenie § 35 ods. 2 Občianskeho zákonníka vychádzajúc z vôle strán právny úkon s neoznačeným kupujúcim nemožno považovať za kúpnu zmluvu.

Vzhľadom na uvedené, preto súd prvého stupňa žalobu ako nedôvodnú zamietol. O trovách konania rozhodol podľa § 142 ods. 1 OSP tak, že žalovanému v 1. rade priznal ich náhradu vo výške 27 274,71 Sk a žalovaným v 2. a 3. rade ich náhradu nepriznal, pretože si náhradu trov neuplatnili.

Krajský súd v Nitre ako odvolací súd na odvolanie žalobcu napadnutý rozsudok súdu prvého stupňa zmenil podľa § 220 OSP tak, že žalobe vyhovel a určil všetky tri zmluvy za neplatné. Existenciu naliehavého právneho záujmu považoval za preukázanú tým, že súčasné postavenie žalobcu možno považovať za právne neisté vzhľadom na skutočnosť, že žalovaný v 2. rade odstúpil od lízingovej zmluvy a uplatňuje si voči žalobcovi finančné nároky. K otázke neplatnosti jednotlivých zmlúv uviedol, že kúpna zmluva uzavretá medzi žalovaným v 3. rade ako predávajúcim a neoznačeným kupujúcim je neplatná z dôvodu absencie podstatnej náležitosti, ktorou je označenie zmluvných strán. Ďalšiu kúpnu zmluvu považoval za neplatnú z dôvodu, že žalobca, ktorý ju uzatváral v mene prenajímateľa (žalovaného v 2. rade), nedisponoval v tom čase platným splnomocnením, pretože to mu bolo udelené až v bode 6 lízingovej zmluvy, ktorá je však rovnako neplatná, pretože v čase jej uzavretia nemal žalovaný v 2. rade vlastnícke, a teda ani dispozičné právo k predmetu lízingu. Obe zmluvy sú preto absolútne neplatné podľa § 39 Občianskeho zákonníka. O trovách prvostupňového aj odvolacieho konania rozhodol odvolací súd podľa § 142 ods. 1 v spojení s § 224 ods. 1 OSP tak, že úspešnému žalobcovi priznal ich náhradu proti žalovaným v celkovej výške 13 168,-- Sk.

Proti tomuto rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktoré nadobudlo právoplatnosť 28. 01. 2008, podal žalovaný v 2. rade dovolanie z dôvodu, že rozsudok spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci (§ 241 ods. 2 písm. c/ OSP) a konanie pred odvolacím súdom je postihnuté inou vadou, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci (§ 241 ods. 2 písm. b/ OSP). S odkazom na ustanovenie § 157 ods. 2 OSP namietal, že odôvodnenie napadnutého rozsudku nie je dostatočné, nie je z neho zrejmé, akými výkladovými pravidlami sa odvolací súd spravoval, na základe čoho ustálil poradie, v akom boli zmluvy uzavreté a ako sa vysporiadal s otázkou prípadného schválenia úkonu uskutočneného za iného bez plnomocenstva. Za nesprávnu považuje aj úvahu súdu,

na základe ktorej dospel k záveru o existencii naliehavého právneho záujmu, pretože ide o neprípustný extenzívny výklad tohto pojmu, ktorý by viedol k absolútnej preferencii určovacích sporov pred žalobami na plnenie. Podľa ustálenej judikatúry však majú prednosť spory o plnenie zo zmlúv, kedy otázka platnosti zmluvy je riešená ako prejudiciálna. Naliehavý právny záujem je daný zvyčajne v prípade, keď požadované určenie odstráni alebo aspoň výrazne zníži, prvok neistoty v existujúcom záväzkovom právnom vzťahu, pričom rozsudok odvolacieho súdu tento prvok neistoty práve naopak neúmerne zvýšil. Ak do vydania jeho rozhodnutia malo byť neisté postavenie žalobcu, po rozhodnutí odvolacieho súdu sa stalo neistým aj postavenie ďalších osôb: žalovaného v 3. rade ako pôvodného majiteľa vozidla a dovolateľa ako kupujúceho. Pri skúmaní naliehavého právneho záujmu samostatne pri každej zmluve je zrejmé, že žalobca ho nemôže mať na určení neplatnosti kúpnej zmluvy, kde nebol účastníkom, len uzavrel zmluvu za kupujúceho a prípadný nedostatok alebo prekročenie oprávnenia rieši ustanovenie § 33 ods. 2 Občianskeho zákonníka bez možnosti ovplyvnenia výsledku žalobcom. Pokiaľ ide o lízingovú zmluvu, otázka posúdenia jej platnosti je výsostne otázkou predbežnou pri práve odvolateľa na peňažné plnenie voči žalobcovi, ktoré môže existovať aj v prípade absolútnej neplatnosti oboch zmlúv, hoci z iného právneho dôvodu. Výrok o absolútnej neplatnosti lízingovej zmluvy teda nespôsobil úplné vyriešenie spornosti daného právneho vzťahu. Ďalej namietal, že odvolací súd vyslovil neplatnosť týchto zmlúv s odkazom na ustanovenie § 39 Občianskeho zákonníka bez toho, aby špecifikoval konkrétny zákonný dôvod neplatnosti. Pokiaľ ako dôvod neplatnosti ustálil nedostatok plnomocenstva u žalobcu ako zástupcu kupujúceho, jeho dôsledky rieši ustanovenie § 33 ods. 2 Občianskeho zákonníka, ale absolútna neplatnosť medzi ne nepatrí. Neplatnosť lízingovej zmluvy odvolací súd vyvodil z chýbajúceho dispozičného oprávnenia prenajímateľa k predmetu lízingu, hoci v čl. VII zmluvy bolo uvedené, že zmluva nadobúda účinnosť až okamihom, kedy prenajímateľ nadobudne vlastnícke právo k predmetu lízingu. Tým, že prenajímateľ získal vlastnícke právo k predmetu lízingu okamžitým následným uzavretím kúpnej zmluvy, došlo ku konvalidácii lízingovej zmluvy, a to konaním samotného žalobcu. V tejto súvislosti poukázal na odôvodnenie rozsudku Najvyššieho súdu SR sp. zn. 3 Cdo 142/2002, v ktorom bol vyslovený právny názor, že kúpnu zmluvu, pri ktorej predávajúci nie je vlastníkom predmetu predaja a kúpy v čase jej uzavretia, za podmienky, že obe strany sú si tejto skutočnosti vedomé, treba považovať za platnú, pokiaľ sa predávajúci stane dodatočne vlastníkom predmetu prevodu. Vzhľadom na uvedené navrhol, aby dovolací súd rozsudok

odvolacieho súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie, a aby pred svojím rozhodnutím rozhodol o odložení vykonateľnosti napadnutého rozsudku z dôvodu jeho zjavnej nezákonnosti.

Žalobca vo vyjadrení k dovolaniu uviedol, že sa stotožňuje so skutkovými zisteniami odvolacieho súdu, ktorého rozhodnutie považuje za vecne správne a navrhuje preto, aby dovolací súd dovolanie zamietol.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 OSP) po zistení, že dovolanie podal včas účastník konania (§ 240 ods. 1 OSP) zastúpený advokátom (§ 241 ods. 1 OSP) proti rozsudku, ktorý možno napadnúť týmto opravným prostriedkom (§ 238 ods. 1 OSP), bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243a ods. 1 OSP) preskúmal napadnutý rozsudok odvolacieho súdu v rozsahu podľa § 242 ods. 1 OSP a dospel k záveru, že dovolanie je opodstatnené.

Návrhom na začatie konania možno uplatniť (okrem ďalších prípadov), aby sa rozhodlo o určení, či tu právny vzťah alebo právo je, alebo nie je, ak je na tom naliehavý právny záujem (§ 80 písm. c/ OSP). Preukázanie, že žalobca má naliehavý právny záujem na žalovanom určení, je jedným z predpokladov úspešnosti žaloby po procesnej stránke a jeho existenciu súd skúma skôr, než preskúma žalobu po vecnej stránke.

Podľa ustálenej judikatúry určovacia žaloba má povahu preventívnu a jej účelom je poskytnutie ochrany právnomu postaveniu žalobcu skôr, než dôjde k porušeniu právneho vzťahu alebo práva, teda vtedy, keď sa nemožno domáhať ochrany žalobou na plnenie. Medzi účastníkmi musí existovať aktuálny stav objektívnej neistoty, ktorý je ohrozením právneho postavenia žalobcu, a ktorý nemožno odstrániť iným právnym prostriedkom. Určovacia žaloby by tiež mala byť zárukou odvrátenia budúcich sporov účastníkov. Skutočnosť, že žalovaný uplatňuje proti žalobcovi majetkový nárok zo zmluvy, nezakladá sama o sebe naliehavý právny záujem na žalobcom požadovanom určení neplatnosti zmluvy, z ktorej by sa mal tvrdý nárok odvíjať. Naliehavý právny záujem nie je daný ani v prípade žaloby na určenie neplatnosti právneho úkonu, ak otázka jeho platnosti má povahu otázky prejudiciálnej vo vzťahu k inej právnej otázke.

V prejednávanej veci sa žalobca domáha určenia neplatnosti dvoch kúpnych a jednej lízingovej zmluvy zo dňa 04. 02. 2004 tvrdiac, že jeho právne postavenie je neisté

po odstúpení žalovaného v 2. rade od lízingovej zmluvy, pretože by voči nemu mohol uplatňovať majetkový nárok. Odhliadnuc od skutočnosti, že - vychádzajúc zo skutkového stavu, ako ho vykonaným dokazovaním ustálil súd prvého stupňa, sa dovolací súd stotožnil s jeho záverom, že v prípade právneho úkonu, ktorý bol označený ako kúpna zmluva a podpísali ho žalovaný v 3. rade ako vlastník motorového vozidla, zastúpený žalovaným v 1. rade a za druhú stranu žalobca zastupujúc žalovaného v 2. rade, nešlo o kúpnu zmluvu, ale o preberací protokol, takže žaloba na určenie neplatnosti kúpnej zmluvy je právne nedôvodná, dovolací súd považuje za správny aj právny názor súdu prvého stupňa o tom, že žalobca v konaní existenciu naliehavého právneho záujmu na požadovanom určení nepreukázal. Žalobca sám bol účastníkom iba lízingovej zmluvy, a to v postavení nájomcu, pričom predmetom tejto zmluvy bolo motorové vozidlo, ktorého vlastníkom sa mal stať žalovaný v 2. rade (resp. jeho právny predchodca) ako prenajímateľ na základe kúpnej zmluvy uzavretej so žalovaným v 3. rade. Pokiaľ žalovaný v 2. rade, ktorý od lízingovej zmluvy odstúpil pre neplnenie dohodnutých zmluvných podmienok žalobcom, sa bude domáhať voči žalobcovi finančného plnenia majúceho základ v tejto zmluve, otázkou jej platnosti by sa súd zaoberal ako otázkou predbežnou. Ak by súd v tomto konaní riešil otázku platnosti kúpnej a lízingovej zmluvy, neznamenalo by to pre žalobcu odstránenie stavu právnej neistoty, pretože by sa tým nevyklúčila možnosť ďalších sporov o peňažné plnenie, hoci z iného právneho dôvodu (zrejme z titulu bezdôvodného obohatenia). Dovolací súd preto dospel k záveru, že žalobca nemá naliehavý právny záujem na požadovanom určení, a preto sa už nezaoberal správnosťou odvolacieho rozsudku v časti vecného prejednaní žaloby.

Pretože nesprávnosť dovolaním napadnutého rozhodnutia spočíva len v nesprávnom právnom posúdení správne zisteného skutkového stavu, dovolací súd podľa § 243b ods. 2 OSP v znení účinnom od 15. 10. 2008 rozsudok odvolacieho súdu zmenil tak, že rozsudok súdu prvého stupňa o zamietnutí žaloby pre nedostatok naliehavého právneho záujmu potvrdil podľa § 218 OSP ako vecne správny.

Tým, že dovolací súd rozhodnutie odvolacieho súdu zmenil, rozhodoval znova aj o trovách odvolacieho konania, a to podľa § 142 ods. 1 v spojení s § 224 ods. 1 OSP tak, že úspešným žalovaným ich náhradu nepriznal, pretože im v odvolacom konaní nevznikli žiadne trovy, resp. si ich neuplatnili.

V dovolacom konaní úspešnému dovolateľovi vznikli trovy konania z titulu súdneho poplatku za dovolanie vo výške 20 000,-- Sk a z titulu trov právneho zastúpenia, ktoré si však ani v lehote troch pracovných dní od vyhlásenia rozsudku nevyčíslil, preto mu bola podľa § 142 ods. 1 v spojení s § 224 ods. 1 a § 243b ods. 5 OSP priznaná iba náhrada za zaplatený súdny poplatok.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozsudku nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 19. novembra 2008

**JUDr. Zuzana Ď u r i š o v á, v. r.
predsedníčka senátu**

Za správnosť vyhotovenia: M.